

Inbreng Gemeente Groningen – Internetconsultatie Novelle Asielnoodmaatregelenwet

De gemeente Groningen acht het voorstel om illegaliteit strafbaar te stellen om meerdere redenen onwenselijk en ineffectief.

1. Allereerst is het **strijdig met fundamentele mensenrechten**. Strafbbaarstelling vindt plaats zonder individuele afweging, wat indruist tegen het verbod op willekeurige detentie, het beginsel van non-refoulement en het proportionaliteitsbeginsel. Deze mensenrechten waarborgen zijn essentieel om te voorkomen dat mensen zonder bescherming of rechtsgang worden vastgezet of teruggestuurd naar gevaarlijke situaties.
2. Daarnaast is het voorstel in **strijd met de Europese Terugkeerrichtlijn en het El Dridi-arrest**. Volgens deze richtlijn moet eerst een traject van vrijwillige terugkeer worden gevolgd, daarna – indien nodig – een gedwongen traject inclusief vreemdelingendetentie, en pas daarna mag strafbaarstelling overwogen worden. Door deze volgorde te negeren, ondermijnt het voorstel juist de effectiviteit van terugkeerbeleid: mensen zullen sneller uit beeld verdwijnen, waardoor terugkeer juist moeilijker wordt. Bovendien zal slechts een beperkte groep daadwerkelijk strafbaar worden gesteld, waardoor het voorstel vooral symboolpolitiek is. Ondertussen worden mensen zonder papieren extra kwetsbaar voor seksueel misbruik, mensenhandel, uitbuiting en het te laat inschakelen van zorg, met grote gezondheidsproblemen tot gevolg.
3. Deze symboolpolitiek heeft ook een **schadelijk effect op het vertrouwen in hulpverlening**, zorg en onderwijs. Juist deze voorzieningen voorkomen duurdere zorg en ernstige gezondheidsschade. Ook de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd heeft hiervoor gewaarschuwd. Wanneer mensen zonder papieren zorg en ondersteuning mijden uit angst voor strafvervolg, worden problemen alleen maar groter en duurder.
4. Verder wijst de VNG erop dat **gemeenten wettelijk verantwoordelijk zijn voor opvang en ondersteuning, óók voor ongedocumenteerden**. In de LVV-rechtszaken hebben verschillende rechtbanken geoordeeld dat de Staat opvang moet bieden op basis van het Europees Sociaal Handvest. Het Rijk heeft gemeenten zelfs gevraagd deze opvang te organiseren, met bijbehorende financiering. Het is dan ook onlogisch en onuitvoerbaar om mensen strafbaar te stellen en tegelijkertijd gemeenten op te dragen opvang te bieden aan dezelfde doelgroep.
5. Niet alleen **het terugkeerbeleid wordt hierdoor problematischer**, ook mensen die in een vervolgprocedure alsnog recht op verblijf zouden krijgen, worden de dupe. In de LVV-praktijk blijkt dat veel mensen alsnog rechtmatig verblijf krijgen (asiel, medisch, etc.). Door strafbaarstelling wordt deze rechtmatige toekenning onmogelijk gemaakt, terwijl terugkeer ook niet kan. Hierdoor belanden grote groepen mensen – mogelijk duizenden – in een uitzichtloze “limbo”, terwijl het Europees Sociaal Handvest de Staat verplicht opvang te bieden. We creëren zo een nieuw probleem, in plaats van te werken aan duurzame oplossingen zoals de LVV heeft laten zien.
6. Tot slot **ontbreekt het politie, gevangeniswezen en rechterlijke macht aan capaciteit** om deze wet uit te voeren. Er is geen geld, geen personeel en geen ruimte in gevangenissen, waardoor de wet in de praktijk onuitvoerbaar is.

Kortom, de strafbaarstelling van illegaliteit is niet alleen in strijd met mensenrechten en Europese regelgeving, maar werkt ook averechts voor terugkeer, zorg, opvang en rechtszekerheid. Het is symboolpolitiek die vooral leidt tot meer problemen en kwetsbaarheid, zonder dat er structurele oplossingen worden geboden.